

С.В. Адамович

доктор історичних наук, професор

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені В. Стефаника»

Порушення норм Загальної декларації прав людини російським окупаційним режимом в Криму та в ОРДЛО

Після появи упершій половині ХХ століття тоталітарних режимів та двох світових війн запровадження єдиної міжнародної системи захисту прав людини стало одним із найважливіших завдань Організації Об'єднаних Націй. Найважливішим кроком у побудові системи захисту прав людини і стало прийняття Загальної декларації прав людини.

Загальна декларація прав людини була прийнята у вигляді резолюції Генасамблеї ООН, закріплені в ній норми мають рекомендаційний характер, але проголошені в декларації основні права і свободи розглядаються сьогодні більшістю країн як юридично обов'язкові договірні норми. На документ посилаються при тлумаченні національного законодавства з прав людини, а також у судовій практиці. Вміщені в декларації принципи і норми постійно розвиваються і уточнюються у процесі укладення нових міжнародних угод¹.

Конституція України 1996 р. увібрала фундаментальні положення Декларації, зокрема – про верховенство прав людини, рівність і непорушність прав, права людини на свободу і особисту недоторканість, соціально-економічні права тощо.

Однак на початку ХХІ століття Російська Федерація, незважаючи на свій статус постійного члена Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, здійснила анексію Криму, окупувала частину території Донецької та Луганської областей та масово і послідовно порушує норми декларації в контексті прав людини. Фактично російський окупаційний режим та колабораціоністи, які його

¹ 60-річчя Загальної декларації прав людини: дотримання прав людини – пріоритет держави та суспільства. – Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/2008/12/60-richchya-zahalnoji-deklaratsiji-prav-lyudyny-dotrymannya-prav-lyudyny-priorityet-derzhavy-ta-suspilstva/7/>. Сайт відвідано 09.12. 2018 р.

підтримують Криму та Донбасі порушують всі статті Загальної декларації прав людини².

З початком агресії Росії проти України за даними ООН 10 тисяч людей були убиті, більше 23 тисяч –поранені. Численні випадки умисних вбивств, позасудові страти, викрадення і кидання людей «в підвали», утримання в нелюдських умовах в російських в'язницях, тортури, пограбування та інші злочини засвідчили глобальне недотримання росіянами прав людини. Саме Росія несе повну відповідальність за порушення прав людини на окупованих територіях, що підтверджується абсолютною більшістю міжнародних документів, прийнятих авторитетними міжнародними організаціями, зокрема ООН, ОБСЄ, Парламентською Асамблеєю Ради Європи та багатьма іншими³.

Так, в «ЛНР» і «ДНР» постійно фіксуються нові факти порушень прав людини: незаконні затримання та обмеження свободи пересування цивільних осіб, залучення школярів до пропаганди, примушування до вступу жителів територій так званих «ЛНР» і «ДНР» в «громадські організації», створення паралельної правової системи, порушення прав власності, перешкоджання діяльності міжнародних організацій. На жаль, всі ці порушення прав людини стали «нормою» для жителів територій так званих «народних республік»⁴.

Натомість представництво ЄС в Україні та інші міжнародні інституції неодноразово засуджували порушення прав кримських татар в Криму. Після приходу на півострів російських окупантів закрито ряд кримськотатарських ЗМІ, заборонено діяльність Меджлісу, переслідують лідерів і членів громади кримських татар.

Зокрема, представництво ЄС в Україні в квітні 2018 р. виступило з вимогою забезпечити для всіх етнічних і релігійних громад на півострові можливість розвивати свої традиції та культуру. Також європейські представники закликали до повного дотримання міжнародних стандартів у

²Загальна декларація прав людини. –Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015. Сайт відвідано 01.12. 2018 р.

³Порошенко П. Ответственность за нарушение прав человека на Донбассе и в Крыму несет Россия.– Режим доступу: <https://www.dnews.dn.ua/news/697623>. Сайт відвідано 09.12. 2018 р.

⁴Огляд порушень прав людини в окремих районах Луганської та Донецької областей | Березень 2018. Режим доступу: <https://vostok-sos.org/prava-lyudyny-v-ordlo-berezen-2018/> Сайт відвідано 01.12. 2018 р.

Криму. «Необхідно ретельно розслідувати всі нерозкриті справи щодо порушення прав людини, зокрема примусові зникнення, тортури і вбивства. Вкрай важливим залишається забезпечення повного, вільного та безперешкодного доступу міжнародних правозахисників до всієї території України, включаючи Крим і Севастополь», – йшлося у повідомленні представництва ЄС в Україні⁵.

Підсумовуючи зазначимо, що одним з елементів боротьби з російською гібридною війною має бути цілеспрямоване актування українською владою і громадським сектором порушень прав людини в Криму та окупованих районах Донецької та Луганської областей, широке інформування світової громадськості про злочинців з Російської Федерації та підготовка накопичених матеріалів до майбутнього розгляду в судовому процесі проти путінського політичного режиму («Нюрнберзького процесу»).

Список використаних джерел

1. 60-річчя Загальної декларації прав людини: дотримання прав людини – пріоритет держави та суспільства. – Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/2008/12/60-richchya-zahalnoji-deklaratsiji-prav-lyudyny-dotrymannya-prav-lyudyny-prioritytet-derzhavy-ta-suspilstva/7/>. Сайт

відвідано 09.12. 2018 р.

2. В ЄС засудили порушення прав кримських татар на півострові, зокрема політв'язня Абдуллаєва – Режим доступу: <https://ua.112.ua/suspilstvo/v-yes-zasudyly-porushennia-prav-krymskykh-tatar-na-pivostrovi-zokrema-politviaznia-abdullaieva-443801.html>. Сайт відвідано 09.12. 2018 р.

3. Загальна декларація прав людини. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015. Сайт відвідано 01.12. 2018 р.

⁵В ЄС засудили порушення прав кримських татар на півострові, зокрема політв'язня Абдуллаєва – Режим доступу: <https://ua.112.ua/suspilstvo/v-yes-zasudyly-porushennia-prav-krymskykh-tatar-na-pivostrovi-zokrema-politviaznia-abdullaieva-443801.html>. Сайт відвідано 09.12. 2018 р.

4. Огляд порушень прав людини в окремих районах Луганської та Донецької областей | Березень 2018. – Режим доступу:<https://vostok-sos.org/prava-lyudyny-v-ordlo-berezen-2018>. Сайт відвідано 01.12. 2018 р.

5. Порошенко П. Ответственность за нарушение прав человека на Донбассе и в Крыму несет Россия. – Режим доступу: <https://www.dnews.dn.ua/news/697623>. Сайт відвідано 09.12. 2018 р.